

Hrvatje imajo državo

imajo dolgoročno vizijo, ki jo izvaja vsaka vladajoča garnitura

Imamo Slovenci državo?

PROLOG

IBM odpira klicne centre za komunikacijo z uporabniki. Med kandidatki za vzpostavitev novega centra za tehnično podporo je bila tudi Slovenija, a se je IBM po presoji odločil, da dejavnosti ne bo pripeljal v Slovenijo. IBM-ov klicni center bo na Hrvaškem.

Oktober 2015 je IBM vzpostavil kontakt z vlado RS, agencija Spirit je pripravila izračune investicije in z upoštevanjem možnega koriščenja različnih možnosti in vzpodbud so se številke gibale od 50 do 1000 visoko kvalificiranih delovnih mest. Po predstavitvi možnosti se je IBM brez pojasnila odločil za Hrvaško. Razlog slutimo v pojasnilu vlade RS: »*давčne obveznosti v Sloveniji nikakor ne morejo biti predmet parcialnih dogovorov.*«

POSEL TISOČLETJA

Hrvaška se bo vpisala na svetovne energetske zemljevide in postala regionalna sila in generator stabilnosti v regiji.

(by Borut Šuklje, 23.03.2016)

Ni prav pogosta diplomatska praksa, da bi se sosednji državi ovajali pred tako visokim predstavniškim telesom kot je Organizacija združenih narodov. V moderni Evropi bi takšen poizkus zelo težko našli. Pa se je vendar zgodil.

Hrvaška je pisala posebno pismo državam članicam te visoke Organizacije in na prav svojevrsten način opozorila na vlogo Republike Slovenije v postopku iskanja rešitve dolgoletnega mejnega spora. Prav zaradi nenavadnosti in politične svojevrstnosti takšne odločitve, se velja vprašati o razlogih. Predvsem zato, ker v pojasnitev takšne vrste ovadbe sosednje države nimajo prav veliko argumentov, če sploh kakšnega. Slovenija in Hrvaška sta se dobrih petnajst let pogajali o načinih rešitve, ne samo mejnih, temveč vseh odprtih vprašanj. Za pokojnega predsednika vlade in države, dr. Janeza Drnovška, je bila to prioriteta politična naloga. Zato je po nekaj letih pogajanj s celotno hrvaško vlado in njenim takratnim predsednikom, Nikico Valentićem, uspel z dogovorom o rešitvah.

Na enem izmed zadnjih sestankov, je kurir predsednika dr. Franje Tuđmana, prinesel sporočilo, da nič od dogovorjenega ne bo priznано. Nekaj let kasneje je Drnovšek začel z novimi pogajanjmi, tokrat z vlado dr. Ivice Račana. Ponovno je bil dosežen dogovor, ki je bil tudi parafriran, pa ga je sosednja država ponovno zavrnila. Drnovšek je tudi po tem kot predsednik države, poizkušal najti za obe državi sprejemljivo rešitev.

S predsedniškim kolegom, Stipe Mesićem, je imel vrsto srečanj, dokler ni zadnjega, ki bi moral biti v Bjelovaru, dobesedno preko noči preklinal. Mesić je namreč bolj ali manj javno povedal, da takšne obojestranske rešitve, država Hrvaška ne bo nikoli priznala.

Nekaj let kasneje se je novi predsednik vlade, Borut Pahor sporazumel, zopet po vrsti javnih in tajnih pogajanj, s predsednico hrvaške vlade, Jadranko Kosor, o načinu rešitve mejnega spora med državama. Osnova dogovora je bilo racionalno spoznanje, da so vse možnosti iskanja rešitve z medsebojnimi pogajanjmi izčrpana in da ostaja le možnost ustanovitve mednarodnega arbitražnega sodišča, ki naj kot tretji, zavezujoče presodi. Sporazum je bil v prisotnosti predsedujočega Evropskemu Svetu in z njegovim sopodpisom tudi zaključen. Izgledalo je, da bo to postal princip rešitve mejnih sporov, ki jih ima Hrvaška dobesedno z vsemi sosednjimi državami. Princip pomemben ne samo zaradi rešitve zelo težkih bilateralnih vprašanj sosednje države predvsem z republiko Srbijo, Črno goro in Bosno in Hercegovino, vprašanj, ki so tako ali drugače povezana s spomini o medsebojnih vojnah, temveč tudi zaradi pristopnih pogajanj z Evropsko unijo. Pahor in Kosorjeva sta namreč z dogovorom o arbitraži, omogočila nadaljevanje in uspešen zaključek Hrvaških pogajanj o polnopravnem članstvu v Evropski uniji. Slovenija je takšno odločitev potrdila tudi na referendumu. In danes lahko z veliko verjetnostjo trdim, da bi bila brez uspešnega dogovora Pahor – Kosor, sosednja država še vedno pred vrati polnopravnega članstva v EU. Pravzaprav bi v paketu z republiko Srbijo čakala na odmrznitev evropskih odločitev o novih širitvah. Tudi zato je bil omenjeni sporazum priznan kot nazoren prikaz načina rešitve tudi vseh ostalih mejnih sporov sosednje države. Ali kot smo lahko slišali v najpomembnejših evropskih prestolnicah, je bil to način dobrega reševanja spora in ne njegovega prelaganja na obremenjeno bruseljsko mizo. Dejansko je izgledalo, da bo to priznan princip reševanja mejnih sporov v regiji.

Pa je bilo prav nasprotno. To je bil princip iz katerega je hrvaška politika iskala izhod in pobeg. Pa ne zaradi meje z Slovenijo. Temveč zaradi vseh odprtih mejnih vprašanj z ostalimi sosedami. Predvsem z republiko Črno goro in posledično tudi Bosno in Hercegovino. Še bolj natančno, zaradi možne določitve meja v Jadranskem morju.

Vrniti se moram nazaj. V konec sedemdesetih in začetek osemdesetih let prejšnjega stoletja. Tu se namreč skriva ključni razlog nenavadnih dejanj vlade sosednje države. Ameriška naftna družba Chevron je namreč imela v tistih letih pravico do seizmoloških snemaj podvodja Jadranskega morja in poizkusnih vrtin. O tem bi morala veliko vedeti stara naftna mojstra dr. Miran Mejak in Lojze Skok. Ena od najuspešnejših vrtin je bila tako imenovana vrtina Južni jadrán 3 povsem blizu Budve. In tu nastane ključen spor. Vendar ne takrat, temveč slabih dvajset let kasneje.

Leta 2002, spremljal sem večino pogajanj, je takratna država Zvezna republika Jugoslavija podpisala z republiko Hrvaško meddržavni sporazum o začasni črti razmejitve na polotoku Prevlaka. Torej na morski meji s kasneje osamosvojeno Črno goro. Hrvaška je to sicer mednarodno prikazovala kot uspeh in predvsem odločenost svoje državne politike k iskanju za vse sprejemljivih mejnih rešitev, vendar so se istočasno že slišala notranje politična opozorila o nevarnostih sprejetega in podpisanega dogovora. Šef hrvaške komisije za meje dr. Hrvoje Kačić je povedal, da bi sprememba dogovorjenega začasnega režima na Prevlaki v trajno rešitev morske meje, prikrajšala državo za dobrih 200 kvadratnih kilometrov teritorialnega morja ter tisoče kilometrov epikontinentalnega pasu. In temu so že takrat dodali, da bi takšna razmejitev neposredno vplivala tudi na razdelitev podmorskih naftnih bogastev. Ter mislili predvsem na naftne vrtine južni jadrán 3.

Nato se je to vprašanje nekako umaknilo z visoke politične agende. Ponovno sem ga zasledil novembra 2014. Takrat je namreč predsednik hrvaške vlade, Zoran Milanović, imel nekakšen pozdravni govor na dnevih zagrebskega Sveučilišta. In tam povedal vsaj eno stvar, ki nekako ni sodila v kontekst. Da je republika Črna gora določila za raziskave nekatera področja v jadranskem podmorju, ki pa po, navajam Milanovića, niso njihova temveč naša. Ter temu dodal, da bo morala Črna gora to stališče spremeniti oziroma, da gre vse skupaj razumeti kot začetek nekakšne nove arbitraže. Ko sem sledil tej njegovi navedbi, sem videl, da je Milanovićevega vlada že leto prej podpisala tajno pogodbo z britansko družbo Spectrum geo Limited o zbiranju seizmoloških podatkov jadranskega podmorja. Tej isti družbi je predala tudi vse raziskave svoje državne naftne družbe o potencialnih nahajališčih energentov pod Jadránom in možnostih njihove eksploatacije. Že prve dni januarja 2015 je Milanovićevega vlada izdala deset dovoljenj za raziskave kot so napisali ogljikovodikov na različnih lokacijah jadranskega morja. Dovoljenja so dobili konzorcij Marathon Oil–OMV, Eni, Medoilgas ter domača Ina. Slovensko zunanje ministrstvo je prav zaradi teh dovoljenj in map, ki so določili lokacije tudi v Piranskem zalivu in s tem neposredno kršili dogovor o arbitraži, poklicalo na zagovor takratno hrvaško veleposlanico v Ljubljani. In najverjetneje pri tem tudi ostalo. Čeprav se je takrat najbrž že vedelo, da je hrvaški minister Ivan Vrdoljak vsaj investitorjem, ki so dobili polja na področju Prevlake, področju, ki ima status nerešenega mejnega vprašanja Hrvaške in Črne gore, zatrjeval, da tu ni spora in da bosta državi kmalu podpisali sporazum o raziskovanju morja in tudi rešili mejna vprašanja. Na seji hrvaške vlade pa sta njen predsednik Milanović in minister Vrdoljak razkrila strahovito vest. Da bo Hrvaška postala prepoznavna po tistem, kar leži pod njenim morjem, to pa so milijarde dolarjev vredna nahajališča nafte in plina. Hrvaška bo postala mala Norveška sta prepričevala ministrski zbor. In ne samo to. Ob množici milijard, ki bodo zasule hrvaško ekonomijo, se bo, tako Vrdoljak, Hrvaška tudi vpisala na svetovne energetske zemljevide kot pomemben faktor stabilnosti in bodočega razvoja. Še več, sosednja država, naj bi ob odpovedi ruskega projekta plinovoda Južni tok, in z svojimi novimi velikimi nahajališči plina pod Jadranskim morjem postala regionalna sila na Balkanu, v državah sosedstva, ki so odvisne od uvoza energentov in še posebej plina. Še več, Hrvaška bo s temi nahajališči postala tudi bolj varna država, saj bodo prav njene velikanske zaloge plina generator nove stabilnosti v regiji.

Težavi sta bili samo dve. Prva, da Črna gora, tudi po pogovorih junija 2014, Milanovića z Milom Đukanovićem, ni odstopila od pravice svojih raziskav in kasnejših eksploatacij nahajališč nafte in plina v Jadránu, ter druga da je podobno iskanje začela tudi Bosna in Hercegovina ter določila tudi obmorsko področje Neuma kot eno izmed polj raziskav. Piranski zaliv je bil ob tem manj pomemben.

Je pa bila pomembna Slovenija in podpisan ter ratificiran sporazum o arbitraži. Predvsem kot možen princip rešitve mejnih sporov Hrvaške s sosednjimi državami. Na eni strani so bile pričakovane milijarde in možnost male Norveška, na drugi pa sporazum Pahor Kosor, vključno z zahtevo po določitvi stika Slovenije z odprtim morjem ter prepričanje evropske politike, da gre za dogovor, ki lahko služi kot načelo tudi za vse ostale mejne spore.

Zato je verjetno v letu 2014 prišlo do odločitve o iskanju možnosti za izstop iz arbitražnega sporazuma. Prav zaradi pričakovanih milijard in z njimi povezane regionalne veličine. To je bila odločitev takratne vlade. Povod so našli lani poleti v prisluih. Zato danes Milovanović, ob začasni zamrzni odločanja arbitrov, govori o zmagoslavju in najboljši stvari, ki jo je naredila njegova vlada.